

Paspoort van de wilde kat

NAAM: Europese wilde kat (*Felis silvestris*)

VERRE FAMILIE VAN: onze huiskat

LEEFT: in West- en Midden-Europa in oude loofbossen. In Nederland alleen in Zuid-Limburg

UITERLIJK: lijkt op cyprese huiskat, maar oogt forser door de zwaardere bouw en dikkere vacht. De staart is dik en stomp, met een zwart uiteinde

LENGTE: kop-romp: 44-78 cm, staart 25-35 cm

LEEFTIJD: gemiddeld 12 tot 14 jaar

KINDEREN: 3 tot 4 jongen

VIJANDEN: auto's, jonge dieren: vossen, jachthonden en roofvogels

VOEDSEL: vooral: (woel)muizen, verder: vogels, amfibieën, reptielen, vissen, insecten en soms aas

BIJZONDER: ze bespringen hun prooi vanuit een hinderlaag, besluipen hem of trekken een korte sprint. Achtervolgen doen ze nooit

De wilde kat is een van de meest mysterieuze roofdieren van Nederland. Slechts af en toe laat hij zich zien, zoals afgelopen winter voor een camera in Zuid-Limburg. Buitenleven trok met natuurbeheerder Anke Brouns door het Vijlenerbos, in het spoor van de wilde kat.

DOOR CORINE KOOLSTRA

"Hier was 't", zegt Anke Brouns, van Ark Natuurontwikkeling aan de rand van het Vijlenerbos. "Ik had de hoop al een beetje opgegeven, kwam terug van vakantie en dacht: laat ik die camera nu maar weghalen. Ik ging thuis de beelden bekijken en tot mijn grote verbazing kwam hij al na een paar minuten in beeld: een wilde kat. Ik kan je vertellen: dan ben je blij!"

Dat was begin 2014. Verderop in het jaar verscheen geregeld een wilde kat voor de camera in het Vijlenerbos. Het was duidelijk: de wilde kat was definitief terug in Nederland. Toeval, weer zo'n wild dier in ons land? Verre van dat, legt Anke uit. Het dier leefde van oorsprong al in ons land, maar raakte voor de middeleeuwen uitgestorven, omdat er steeds meer bossen verdwenen en er fanatiek op de dieren werd gejaagd. In Duitsland is nu een reddingsplan voor de wilde kat ontwikkeld. Jacht is verboden en tussen de leefgebieden zijn groene verbindingen aangelegd, zodat het dier zich door heel Duitsland kan verplaatsen. "De populatie wilde katten in de Eifel groeit. Jonge dieren moeten op zoek naar nieuw leefgebied, trekken de grens over en komen dan hier uit, in het Vijlenerbos in Zuid-Limburg."

Kwaad en wild

Bij een wolf kunnen veel mensen zich nog wel een voorstelling maken. Maar wilde katten bleken een stuk minder bekend. Na de ontdekking in het Vijlenerbos zagen mensen opeens overal wilde

katten lopen. Naast hun auto, achter hun tuin, in het bos. "Ik vond het leuk dat mensen er zo mee bezig waren, maar in 99,9 procent van de gevallen ging het niet om een wilde kat. Een wilde kat is echt iets anders dan een verwilderde huispoes zonder baasje. Het is een compleet ander dier, dat slechts verre familie is van onze huiskat." De wilde kat is steviger en heeft een dikkere vacht, waardoor hij nog forser lijkt. Zijn staart is dikker dan die van een huiskat, en eindigt in een stompe, zwarte punt. Op zijn rug heeft de wilde kat een zwarte streep, die eindigt voor de staart, terwijl de streep bij de huiskat doorloopt. "Soms is het verschil voor mij ook moeilijk te zien hoor. Vooral als hij maar tien seconden in beeld is en zijn staart niet laat zien."

Maar als je een wilde kat in een vangkooi ziet, is het een stuk duidelijker. "Dan zie je dat het een totaal ander dier is dan de kat die bij jou thuis op de vensterbank ligt." Ze laat een filmpje op haar mobiel zien van een wilde kat, die ze in het Vijlenerbos ving voor zenderonderzoek. "Kijk, dat is echt een wild beest: kwaad en wild. Hij zat ook voortdurend doordringend te grauwen en te grommen."

Schotse hooglanders

We stappen door het open heuvelland, net buiten het Vijlenerbos. Tussen de Schotse hooglanders door. Je zou het niet verwachten, maar die logge dieren hebben een belangrijke rol gespeeld bij de terugkeer van de wilde kat. Ark Natuurontwikkeling zet de Schotse

Heel wat anders dan de poes op de vensterbank

De **WILDE** kat

Zes verschillen tussen een huiskat en een wilde kat

Huiskat

- brede, donkere rugstreep
- streep loopt door op staart
- staart dun, met veel ringen
- smalle staartpunt
- onderkant achter voeten geheel donker
- flanken donker gestreept

(Bron: Ark Natuurontwikkeling)

Wilde kat

- smalle, donker afstekende rugstreep
- streep onderbroken op de stuit
- staart dik, met 1-5 ringen
- dikke, zwarte staartpunt
- onderkant achtervoeten alleen rond tenen donker
- flanken vaag gestreept

De dieren zijn erg
schuw en laten zich
niet snel zien

hooglanders in om het landschap open te houden. Ze zorgen voor een gevarieerd grasland waar eilandjes van struiken kunnen ontstaan. Wilde katten hebben die beschutting van de struiken nodig. Anke wijst naar de braamstruiken midden in het grasland. “Daartussen zitten muizen. Het hoofdvoedsel van de wilde kat. Wilde katten zitten overdag het liefst in het bos, onder omgevallen bomen, in dassenburchten, in holle bomen of onder houtstapels. Maar in de schemering en 's nachts gaan ze op zoek naar voedsel. Dat doen ze in ruige graslanden, langs de bosrand.”

Ark Natuurontwikkeling koopt daarom al sinds 2010 landbouwgebieden rond het Vijlenerbos op, zodat die omgevormd kunnen worden tot struweelrijk natuurgebied. “Het voelt net als een puzzel

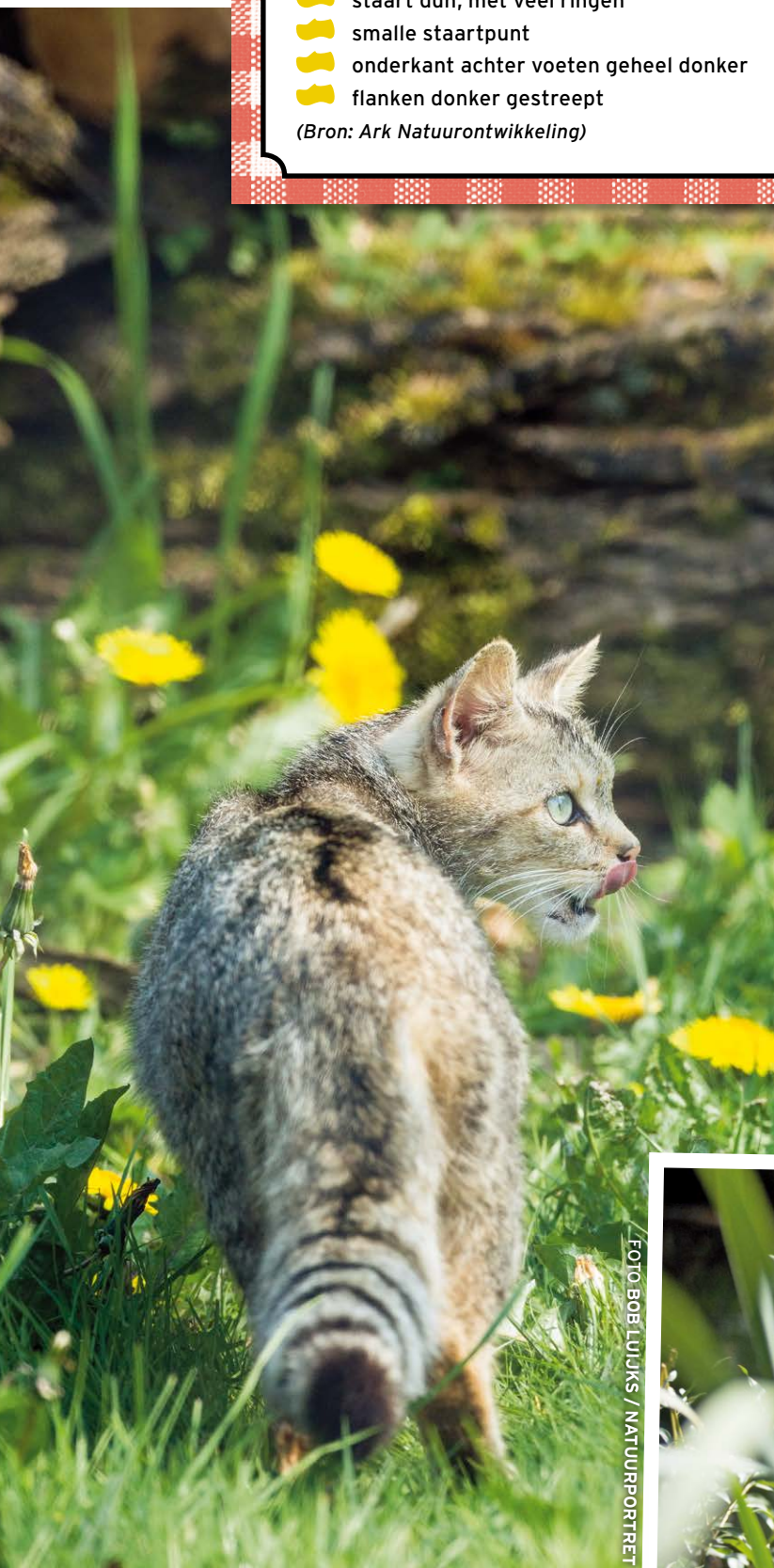

FOTO BOB LUIJKS / NATUURPORTRET

FOTO KARSTEN REINERS /
ARK NATUURONTWIKKELING

die langzaam op zijn plek valt. Eerst krijg je een stukje grond en denk je: moet ik op zo'n klein stukje Schotse hooglanders laten grazen? Maar dan krijg je weer een stukje en weer een stukje en raken verschillende bossen verbonden. Dan gaat het lopen."

Niet gevaarlijk

Anke prijst zichzelf gelukkig dat ze de komst van de wilde kat van zo dichtbij kan meemaken. "Voor mij was de wilde kat altijd zoiets als een wolf. Ik had nooit gedacht dat ik het dier ooit in het echt zou zien." Na de ontdekking van die eerste wilde kat in het Vijlenerbos, volgde nog veel meer onderzoek. Met behulp van een seksuele lokstof wisten de onderzoekers vijf wilde katten te lokken, te vangen en van een zender te voorzien. Overigens geen gevaarlijk werk, want wilde katten zijn niet gevaarlijk voor mensen.

Door die zenders zijn de onderzoekers veel te weten gekomen over de dieren. Bijvoorbeeld dat ze zich in een nacht wel tien kilometer verplaatsen. Maar ook dat ze vrijwel nooit meer dan vijftig meter van de bosrand gaan om te jagen en dat ze het liefst op zo'n honderd meter afstand van bebouwing blijven. "Toen ik mijn opleiding begon, had ik gedacht dat dit werk alleen voor anderen zou zijn weggelegd. En dan zit je opeens in een vliegtuigje boven het Vijlenerbos met een antenne wilde katten te zoeken. Heel gaaf!"

Jonkies

Anke bindt een cameraval aan een paal aan de rand van het bos, een automatische camera die reageert op beweging. Die camera's zijn onmisbaar als je meer te weten wilt komen over wilde katten, want de dieren zijn erg schuw en laten zich niet snel zien. Ook Anke heeft er nog nooit één in het wild tussen de struiken

zien zitten in het Vijlenerbos. "Maar ik weet dat het wel kan. Ik krijg weleens meldingen en foto's van mensen binnen. Nee, dan ben ik niet jaloers. Dat vind ik alleen maar leuk."

Afgelopen zomer hadden de wilde katten wel een leuke verrassing voor haar op de camerabeelden gezet. Ze bleken jonkies te hebben. Weer een bevestiging dat de dieren zich definitief in het gebied hebben gevestigd. Anke schat het aantal wilde katten in Zuid-Limburg nu op tien tot vijftien dieren.

In het bos blijven we goed om ons heen kijken. Anke wijst op de hulststruiken: ideale verstopplekken voor de wilde kat. Ook haar kleintjes verstopt de wilde kat goed. Ze worden op allerlei beschutte plekken geboren: in dassenburchten, in holle bomen of onder oude takkenbossen. Na tien weken gaan de jonkies mee op voedseltocht om de kunst van het jagen af te kijken. Na vijf maanden zijn ze zelfstandig. Als de wilde kattenpopulatie in een gebied al groot is, zoals in de Eifel, zullen ze op zoek moeten naar nieuw leefgebied.

"Maar ook het Vijlenerbos is niet eindeloos. De dieren moeten zich kunnen verspreiden. Wij proberen voor goede, groene verbindingen tussen de bossen te zorgen, met daarin genoeg struiken. Katten zijn heel visueel ingesteld. Ze zoeken naar bosjes. Dat zijn hun ijkpunten tijdens een oversteek van het ene naar het andere bos."

Afgelopen winter bleek in ieder geval één wilde kat de oversteek naar een bos tussen Geul en Gulp gemaakt te hebben. Hij liet zijn kop daar zien op camerabeelden. De kans dat wilde katten zich verder gaan verspreiden, is volgens Anke groot. "Ook in Brabant zijn al twee waarnemingen geweest." Aan ons laten de dieren zich vandaag niet zien. Het regent en daar houden wilde katten niet van. Dáárin lijken ze dan wel weer op mijn huiskat... ♣

Roofdieren herkennen?

Voor het herkennen van de wilde kat en een groot aantal andere roofdieren in Nederland heeft Ark Natuurontwikkeling een roofdierenapp ontwikkeld, gratis verkrijgbaar voor Android en Apple via de zoekterm roofdieren in de appstore.